

STATENS BRANDINSPEKTION

Meddelanden

1961:4

Ekonomibyggnader för jordbruk.

Enligt den nya byggnadsstadgan (SFS nr 612/1959) är ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk och därmed jämförlig näring undantagna från byggnadsbestämmelserna, för såvitt byggnaden ej är belägen inom område för vilket generalplan, stadsplan eller byggnadsplan fastställts. Är byggnad, varom här är fråga, belägen inom icke planlagt område eller inom område för vilket endast utomplansbestämmelser fastställts, gäller sålunda icke byggnadsbestämmelserna för denna byggnad. Detta innebär bl a att byggnader av detta slag i de flesta fall kan uppföras utan byggnadslov och utan att den byggande är skyldig att iakttaga de regler för byggande som intagits i byggnadsstadgan och i de med stöd av denna utfärdade anvisningarna (byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan, BÅS).

I samband med behandlingen av det år 1959 framlagda förslaget till ny byggnadslagstiftning har emellertid departementschefen med hän-syftning på ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk och därmed jämförlig näring framhållit följande:

"De särskilda krav, som måste upptäckas även på nu förevarande byggnader ur bl a hälsovårds- och brandskyddssynpunkt, torde utan olägenhet kunna tillgodoses genom de speciella författningarna på dessa områden."

Av departementschefens uttalande framgår sålunda att också för de här ifrågasvarande byggnaderna vissa minimifordringar skall gälla i brandskyddshänseende. Men det är inte på byggnadslagstiftningen utan på brandlagstiftningen, som man därvid har att stödja

sig. Det blir därmed i första hand brandchefernas och brandsyns-
nämndernas uppgift att med stöd av 11 § brandlagen tillse, att
vid ny- och ombyggnad av byggnader av detta slag brandskyddet
blir i rimlig utsträckning tillgodosett.

I samråd med Kungl byggnadsstyrelsen och Lantbrukets brandskydds-
kommitté¹⁾ vill statens brandinspektion med detta meddelande
rikta brandchefernas uppmärksamhet på frågan och vill i anslut-
ning därtill framhålla följande.

De byggnader varom här är fråga - ladugårdar, stallar, maskin-
hallar, siloanläggningar etc - representerar stora värden. Till
följd av sin storlek, sin konstruktion och sitt innehåll - djur,
maskiner och stora mängder lättantändliga ämnen - är risken för
att brand skall uppstå och snabbt sprida sig mycket stor med
svåra förluster av djur och materiella värden som följd. Endast
om byggnaderna redan i samband med uppförandet blir planerade
på ett brandtekniskt riktigt sätt har man möjlighet att begrän-
sa skadeverkningarna av en utbruten brand till rimlig storlek.

När det gäller byggnader av detta slag har brandchefen endast
i undantagsfall möjlighet att på vanligt sätt såsom rådgivare
till byggnadsnämnden framföra sina synpunkter på byggnadsförsla-
get. Brandchefen har icke någon möjlighet att med stöd av brand-
lagstiftningen påfordra att den byggande före byggnadsarbetets
igångsättande inhämtar brandchefens anvisningar. Först i samband
med brandsyn får han - respektive brandsynsnämnden - tillfälle
att bedöma, huruvida den byggande kan anses ha uppfyllt sina
skyldigheter i enlighet med 11 § brandlagen att "vidtaga nödiga
åtgärder till förebyggande och bekämpande av brand, i den mån
de ej medföra oskäligen kostnad." Såväl den byggande som brand-
myndigheten ställs här inför en svår avvägningsfråga. Vilka
åtgärder kan bedömas såsom "nödiga" och vad är "oskäligen kostnad?"

1) I Lantbrukets brandskyddskommitté, L&K, ingår 1 n represen-
tanter för Kungl Lantbruksstyrelsen, Statens forskningsanstalt
för lantmannabyggnader, Sveriges lantbruksförbund, Statens brand-
inspektion, Svenska brandkärernas riksförbund, Svenska brandskydds-
föreningen, Folksam, Landsbyggdets brandförsäkringsbolags förening,
Städernas försäkringsbolag samt Svenska tarifföreningen. Kommit-
tén utger anvisningar och utarbetar typritningar avseende brand-
tekniska frågor på lantbruksområdet. Kommitténs adress är Svenska
Brandskyddsföreningen, Brunkebergstorg 15, Stockholm C.

Det är uppenbart att brandsynetillfället icke är det ut ekonomisk synpunkt lämpligaste tillfället för brandmyndigheten att framföra sina synpunkter på ett byggnadsföretag. Här liksom när det gäller byggnader i allmänhet måste brandskyddet planeras redan på ritbrädesstadiet. Den blivande byggnadens läge i förhållande till annan bebyggelse, materialval, eventuell sektionering, utrymningsvägar, beklädnader, eldstäder samt rök- och ventilationskanaler - allt detta måste vara avklarat långt innan det blir fråga om brandsyn. I alla mera väsentliga brandskyddsfrågor torde det därvid vara motiverat att i tillämpliga delar iakttaga de regler som lämnas i BABS. Vad beträffar de allmänna byggnadstekniska arrangemangen bör brandsynen närmast ha karaktären av en slutbesiktning: vissa justeringar och kompletteringar skall kunna komma ifråga exempelvis när det gäller rökkanaler, eldstäder, bränsleförråd och pannrum, vilka samtliga i allt väsentligt bör utföras enligt reglerna i BABS. Vidare bör krävas goda utrymningsmöjligheter för människor och djur ävensom sådan sektionering - brandsäker, brandhårdig eller brandhämmande, allt efter behov - mellan å ena sidan ladugård, stall etc, å den andra större utrymme för lättantändliga ämnen, att i händelse av brand möjlighet finns att föra djuren i säkerhet. I övrigt bör brandsynen i fall som dessa inriktas på sådana ting som de elektriska installationerna för belysning, motorer och uppvärmningsanordningar, elevatorer och andra transportanordningar, behovet av brand- och livräddningsredskap, möjligheten att vid brand snabbt alarmera gårdens folk och brandkåren samt ordningsfrågor.

Det är därmed uppenbart att de väsentliga insatserna ifråga om ekonomibyggnadernas byggnadstekniska brandskydd måste komma att åvila projektörerna av de ifrågavarande byggnaderna. Projekteringen av flertalet mera betydelsefulla driftsbyggnader, torde i allmänhet komma att anförtros åt särskilda sakkunniga på området. Det blir dessa som i samråd med tillgänglig brandexpertis - också på det lokala planet - i första hand får svara för att de projekterade anläggningarna kommer att uppfylla rimliga anspråk på trygghet mot brand. Det bör för projektören vara en självklar sak att också samråda med vederbörande försäkringsgivare. På ett område som detta, där de vanliga byggnadstekniska bestämmelserna gäller, får de av försäkringsgivaren uppställda tekniska villkoren särskilt stor betydelse. En betydelsefull uppgift som brandteknisk konsult tillkommer vidare Lantbrukets brandskyddskommitté,

som ju i sig förenar jordbruksteknisk och brandteknisk sakkunskap.

I detta sammanhang må till slut framhållas, att byggnader, vilka ursprungligen uppförts som ekonomibyggnader (driftsbyggnader) för jordbruk, skogsbruk eller motsvarande, men som upphört att nyttjas för nämnda ändamål och i stället tagits i anspråk för industriell eller annan verksamhet, icke längre är att betrakta som ekonomibyggnader. För dem skall sålunda undantagsbestämmelserna i brandstadgans 35 §, andra stycket, icke gälla. Enligt byggnadsstadgans 65 § skall inom område, som ej omfattas av fastställd generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, stadgandena om byggnader, oavsett antalet våningar, i tillämpliga delar gälla i fråga om bl a fabriksbyggnad eller byggnad för annan industriell rörelse.

I det föregående har behandlats frågor av brandteknisk natur av betydelse i samband med uppförande av nya (eller väsentlig ombyggnad av befintliga) ekonomibyggnader. Sett mot bakgrunden av de båda brandkatastrofer, som inträffade för någon tid sedan, i Ulfhalls lantbruksskolas ekonomibyggnad i Strängnäs den 26 september 1960 och i Överby gård, Eriksbergs säteri, utanför Katrineholm den 7 oktober samma år, är det uppenbart att tryggheten mot en förhärjande katastrof - ofta med enkla medel - skulle kunna höjas också med avseende på de befintliga ekonomibyggnaderna.

Vid branden i Ulfhäll dödades 150 kreatur och värden för 1,5 å 2 miljoner kronor gick till spillo. Den närmaste anledningen till att branden fick så svåra följder var den att foderluckorna mellan ladugården och den ovanför denna belägna skullen ställts öppna. Branden började i logen - orsaken var barns lek med eld - och spred sig mycket snabbt upp på skullen. Till följd av det av branden orsakade övertrycket pressades de heta rökgaserna ned genom de öppna foderluckorna med snabb övertändning också av ladugården som följd. Hade foderluckorna varit stängda är det högst sannolikt att åtminstone en stor del av djurbesättningen kunnat räddas.

Vid den några dagar senare inträffade branden på Överby innebrändes ett 50-tal djur. Skadorna uppgick till hundratusentals kronor. Branden började här i ett foderupplag utanför ladugårdsbyggnaden och spred sig till ladugården genom en passage, vars dörrar den i ladugården arbetande personalen ej kom sig för att stänga, innan utrymningen av djuren påbörjades. Hade dessa dörrar stängts, är det sannolikt att djuren hunnit föras undan.

Det var sålunda i båda fallen små orsaker, som fick stora verkningar. Uraktlåtenheten att stänga foderluckorna respektive dörrarna bottnar naturligtvis i okunnighet om den snabbhet varmed en brand sprider sig i byggnader av detta slag och om de tryckförhållanden som snabbt kan uppstå vid en sådan brand. Det är brandinspektionens uppfattning att det skulle vara av stort värde ur brandförsvarssynpunkt om brandcheferna i samband med besiktningar och brandsyner kunde beröra också problem av detta slag med de ansvariga på gårdarna.

Lantgårdarna får alltmera karaktären av industrier. Vid industrieföretagen har man sedan länge insett nödvändigheten av att varje man får lära sig hur han bör uppträda i samband med ett brandtillbud, hur han skall använda brandsläckarna, hur han skall hindra brandens spridning till angränsande lokaler och hur han skall alarmera brandkåren. Brandcheferna bör genom råd och anvisningar i möjligaste mån medverka till att samma inställning i fråga om beredskapen mot brand vinner insteg bland personalen - och därvid i första hand det ansvariga befälet - på lantgårdarna.

Vad slutligen beträffar den regelbundna brandsynen med avseende på de befintliga ekonomibyggnaderna bör denna i allt väsentligt avse samma förhållanden, som tidigare angivits beträffande nyuppförda dylika byggnader. Sådana ändringar och kompletteringar bör sålunda påfordras, som - utan att medföra oskäligen kostnader - verksamt kan bidra till förhindrande av brands uppkomst, samt, i händelse av brand, till räddande av människor och djur och till begränsning av brandskadorna.

Ragnar Strömdahl
Ragnar Strömdahl

Stockholm den 21 februari 1961. Riksbrandinspektör
Statens Brandinspektion, Regeringsgatan 50, tel 23 23 30.
Postadress: Box 7097, Stockholm 7.

Skannat av Utkiken

Summary in English

THE NATIONAL INSPECTORATE OF FIRE SERVICES

Informative Recommendations 1961:4.

Fire Safety in Cow Sheds, Barns etc.

According to the Buildings Regulations the Fire Chiefs as fire-technical advisers to the communal and municipal councils have got an opportunity to ensure adequate fire safety measures in buildings already at the planning stage, before completion. Farm and forestry buildings in the provinces, however, are exempt from said regulations and subject only to the prescribed regular fireplace and stove inspections after completion, when needful safety measures can be enforced only if the entailed cost is not considered "excessive".

Now farming at the present time undergoes a very rapid process of mechanization and industrialisation, with consequent new fire risks. And with to-day's big farming units, with expensive buildings and machinery and valuable livestock, a fire damage may easily cost millions, as witness some recent instances.

On the other hand, the intrinsic fire risks in farming may be counteracted and reduced by attending also in the farming industry to the principles which have proved their worth in other industries. As regards the planning and modernizing of buildings, there is a special commission, The Farmers' Fire Safety Commission, with representatives from Civil Service Departments and committees, farmers organizations, fire organizations and insurance companies, issuing recommendations and model plans.

Furthermore, it is very important that at the regular fireplace etc. inspections nothing is overlooked and that farmers and foremen are instructed in everything pertaining to the avoidance, restricting and quenching of a fire.

